

نقش مردم در نبرد نامتقارن

محمد هادی سفید چیان

مکیده:

نبرد نامتقارن، با اهمیت ترین موضوع در دنیای نظامی امروز است. در تشریح این نوع نبرد، تبیین جایگاه واقعی مردم از برجستگی خاصی برخوردار خواهد بود. در این مقاله، ضمن استفاده از فرمایشها و تجربیات بزرگان اسلام و نظام و همچنین دستاوردهای به دست آمده از چند نبردی که آمریکای آتش افروز در یک سوی آن قرار داشته، سعی شده است در دو فصل مجزا از هم به این پدیده پرداخته شود. این دو فصل عبارتند از:

۱- نقش مردم در دفاع نظامی در نبرد نامتقارن

۲- نقش مردم در دفاع غیر نظامی و وظایفی که سازمانها و ارگانها بر عهده خواهند داشت.

مقدمه:

پس از پایان جنگ سرد، امریکا در پی استقرار نظم نوین جهانی و با توجه به خلأ قدرت ناشی از فروپاشی شوروی، علی رغم مخالفت های جهانی، درگیر چندین نبرد و جنگ گردیده است. ابتدا در سال ۱۹۹۱ میلادی در جنگ خلیج فارس با عراق درگیر شد، سپس در سال ۱۹۹۸ وارد جنگ بالکان گردید و بعد در سال ۲۰۰۱ به بهانه مبارزه

با تروریسم به افغانستان لشکر کشی کرد. پس از حوادث یازدهم سپتامبر، با دستاویز قرار دادن این وقایع و به بهانه مبارزه با تروریسم و سلاحهای کشتار جمعی به مداخله در امور داخلی سایر کشورها پرداخت و با محور شرارت خواندن سه کشور عراق، کره شمالی و ایران آنها را تهدید به درگیری نظامی و حتی استفاده از سلاحهای هسته ای نمود. و بر اساس این دلایل واهی و همچنین اضافه نمودن موضوع جدید یعنی نبود دموکراسی به کشور عراق حمله ور گردید.

از آنجایی که ماهیت مأموریت سپاه بیانگر یک نقش استراتژیک در دفاع از انقلاب اسلامی است و در عمل نیز در مقابله با صحنه های مختلف تهدید، این نقش را به خوبی ایفا نموده است، در وضعیت کنونی هم ایجاب می کند که سپاه نقش محوری و استراتژیک خود را به خوبی ایفا نماید تا به هنگام نواخته شدن طبل جنگ، با گرفتن مدد از خداوند رب العالمین و تاسی به بزرگان دین مبین اسلام در مقابل دشمنان فرومایه که در عصر ما، طاغوت و شیطان بزرگ همان امریکای پوشالی است، جهادی سربلند و نبردی نیرومند و مقتدرانه را از خود به نمایش بگذارد. انشاءالله...

فصل یکم

نقش مردم در نبرد نامتقارن در بخش دفاع نظامی

۱- توجیه و آماده سازی روحی و روانی نیروهای مردمی:

یکی از اساسی ترین محورهای دفاع نظامی در اکثر کشورهای جهان، نقش دفاع مردمی است که در ایران اسلامی در قالب بسیج مستضعفین انجام می پذیرد و امام (ره) آن را یک اصل کلی و عمومی در تاریخ دانسته اند. لذا با توجه به نقش ارزنده ی بسیج که دامنه ی عمل آن در تمام اقشار جامعه وسعت دارد و شامل همه ی مدافعان اسلام می شود،

توجیه و آماده نمودن این نیروی بزرگ و قدرتمند از ضروریات است و باید توسط رسانه ها و گروههای مختلف جامعه صورت گیرد. موضوعات اصلی این امر را می توان شناخت تهدیدات موجود و آتی و همچنین اهداف مقابله با آن دانست و آگاهی و اطلاعات مورد نیاز را از طریق فعالیتهای فرهنگی و عقیدتی و سیاسی - اجتماعی نسبت به ایجاد انگیزه دفاع از حیثیت و ناموس و وطن به تمام آحاد مردم انتقال داد.

تشکیلات بسیج می تواند از طریق سازمان بسیج دانشجویی، طلاب، دانش آموزی، اداری، کارگری، روستایی، عشایری، بسیج اصناف و در یک کلام بسیج مساجد، آگاهیهای لازم را به نیروهای مردمی عرضه نماید و آنان را نسبت به این مسائل آماده سازد.

در اینجا می توان نگاهی به یکی از ملتهای امریکا ستیز، یعنی ویتنام داشت. ویتنامی که از لحاظ تسلیحات، کشوری ضعیف بود ولیکن سالیان متمادی در مقابل یک ابرقدرت تا بن دندان مسلح مبارزه کرد. ایمان راسخ و روحیه جنگجویی مردان و زنان، مهمترین عامل پیروزی آن کشور بود. اولین کاری که رهبران ویتنام انجام دادند تحقق این شعار بود: همه چیز برای جبهه ها؛ همه چیز در راه پیروزی و این شعار با همه تلاش و کوشش در میان توده های مردم تبلیغ شد و جا افتاد.

« پیروزی در هر نبرد به روحیه ای بستگی دارد که توده ها برای نثار خون خود در عرصه نبرد بر می انگیزند. »^(۱)

مردم ویتنام نشان دادند ایستادگی در برابر دشمنی جنایتکار و قدرتمند، تنها در صورتی ممکن است که تمام مردم در یک جبهه متحد شوند.

۲- طرح ریزی و سازماندهی نیروهای مردمی

« بار دیگر تأکید می کنم که غفلت از ایجاد ارتش بیست میلیونی، سقوط در دام دو ابرقدرت را به دنبال خواهد داشت. »^(۲)

« بسیج در ارتباط با سپاه متبلور می شود و نیروهای مردمی در یک سازمان نظیر سپاه می توانند انگیزه ها و توان خود را به نمایش بگذارند و علیه بحرانها وارد عمل شوند.»^(۳)

نقش نیروهای مردمی با توجه به پیام روشن و صریح امام (ره) و مقام معظم رهبری بر هیچ کس پوشیده نیست. تنها راه نجات یک نظام و ملت از تهدیدات داخلی و خارجی، اتکا بر مردم می باشد. در راستای این موضوع، امام راحل با تبیین دیدگاه جهاد، جایگاه بسیج را در دفاع و برقراری امنیت کشور مشخص نمودند. در تئوری عمومیت دفاعی حضرت امام (ره)، مشارکت فعالانه توده های مردم در تمام صحنه های اجتماعی، سیاسی و نظامی مورد توجه قرار گرفته است. در شرایط کنونی سازماندهی نیروهای مردمی متفاوت از اشکال قبلی خواهد بود. در سیاستهای قبلی دفاعی در خصوص فراخوانهای نیروهای مردمی تحت عنوان سپاهیان محمد P، طرح لبیک، سپاهیان مهدی (عج) و ... نیروهای مردمی دعوت به دفاع می شدند؛ ولی در نبرد نامتقارن این موضوع متمایز از برنامه های قبلی خواهد بود و باید سازمانهای کوچک و قوی را در هسته های حداکثر ۱۵ نفری شکل داد و به هر کدام از این هسته ها مأموریت دفاع از نقاطی معلوم را واگذار کرده دفاع منطقه ای با توجه به قابلیت های تکنولوژی دشمن می تواند در نتیجه دفاع تأثیر گذار شود و دفاع خودی را تنزل می بخشد.

سازمانهای کوچک و قوی می توانند در ساختارهای سازمانی مختلف شکل بگیرند. به عنوان مثال هسته های مردمی کارگری باید قابلیت دفاع از مجموعه های کارخانه جات خود را داشته باشند. هسته های مقاومت دانشجویی باید بتوانند در قالب سازمانهای چریکی در نقاط حساس به دشمن ضرباتی را وارد سازند و یا هسته های مقاومت روستایی و عشایری در دفاع از موقعیت های جغرافیایی محلی خود با دشمنان درگیر و عملیات تأخیری را اجرا نمایند. برای ارتقا بخشی ساختارهای کوچک هسته های

مقاومت، نیروهای مجرب و متدین سبزپوش سپاه، باید در این هسته ها شرکت جویند و این سازمان را به صورت ساختاری مرکب درآورند.

در سازمانهای مرکب می توان به نحو احسن از افراد بازنشسته و یا در حال بازنشستگی از نظام خدمتی با توجه به تخصصهایی که دارا هستند، کمال استفاده را برد. یکی از عوامل پیروزی اسرائیل در جنگ با اعراب، مشارکت عمومی یهودیان بود که همیشه در حالت جنگی قرار داشتند و به نوعی در جنگ سهیم بودند. در صورتی که در کشورهای عرب فقط ارتش در حال جنگ با اسرائیل بود و مردم نسبت به جنگ بیگانه بودند. سیاست نظامی اسرائیل طوری پیش رفت که در ظرف چند روز می توانست ۲۰۰ هزار سرباز آموزش دیده و تعلیم یافته و مسلح را وارد میدان جنگ کند. در اسرائیل زن و مرد و پیر و جوان، سربازانی بودند که شغلشان نظامی نبود؛ اما در واقع همچون سربازان قادر به مبارزه و جنگ بودند و تعلیم کافی دیده بودند. (۴)

از عوامل پیروزی ملت ویتنام در جنگ با امریکا، حضور چشم گیر مردم در جنگ بوده است که سازمانی به نام ارتش خلق از میان آنها پدید آمده و برای سربلندی کشور خود جنگید و زیستگاه این ارتش در تمام خاک ویتنام بود. ژنرال جیاب در خاطرات خود می گوید:

« هر وقت فرانسه به محلی نیرو می فرستاد، تمام مردم در نبرد علیه آنها شرکت می جستند. مردم داوطلبانه برای یاری ارتش اعلام آمادگی می کردند. در اینجا کار فرماندهان و رهبران، بسیج کردن و سازماندهی آنها بود و از این طریق آنها در جنگ نهایت بهره را بردند.»

این ژنرال در جایی دیگر در خصوص استفاده از نیروهای مقاومت می گوید:

« یک نیروی کوچک با وارد کردن ضربه درست در لحظه مناسب، قدرتی از خود ارائه می دهد که براستی یک نیروی بزرگ قادر به انجام آن کار نیست.» (۵)

۳- طی نمودن آموزشهای نظامی (تکنیک و تاکتیک)

« واجب است پیشکسوتان جهاد و شهادت، در همه صحنه ها حاضر و آماده باشند و از فکر جهانخوران و امریکا و شوروی غافل نمانند و حتی در شرایط بازسازی نیروهای مسلح، باید بزرگترین توجه ما به بازسازی نیروها و استعدادها و انتقال تجارب نظامی و دفاعی، به کلیه آحاد ملت و مدافعان انقلاب باشد. چرا که در هنگامه نبرد، مجال پرداختن به همه جهات قوتها و ضعفها و طرح و برنامه و در حقیقت ترسیم استراتژی همه جانبه نبوده است.»^(۶)

در تئوری همه جانبه‌ی امام راحل، یک موضوع مهم را نمی توان نادیده گرفت و آن انتقال تجارب نظامی و دفاعی به کلیه آحاد ملت و مدافعان انقلاب است که از طریق آموزشهای مورد نیاز چه از لحاظ تاکتیکی و چه تکنیکی می باشد. امروزه اکثر کشورهای دنیا فراگیری آموزشهای نظامی نیروهای مردمی را در قالبهای مختلف مورد نیاز خود برنامه ریزی و اجرا می نمایند که از این حیث می توان به یکی از اهداف آموزشی ارتش امریکا اشاره کرد.

« تعلیم و تربیت و آموزش جوانان امریکایی که می خواهند برای دفاع عمومی آماده باشند باید دارای بنیاد مستحکم و رشد عقلی و مسؤولیت پذیری بوده که بتوانند با حداکثر توان به ملت و میهن خود خدمت کنند.»^(۷)

در این رابطه می توان به جامعه کره شمالی که هم اکنون در موقعیت نیمه بحرانی قرار دارد و خود را برای مقابله با تهدیدات شیطان بزرگ مهیا می سازد، توجه کرد.

«جامعه کره شمالی کاملاً نظامی است. مردان و زنان این کشور افزون بر گذراندن دوران خدمت نظام وظیفه، سالانه مدتی را به یادگیری آموزشهای نوین نظامی و تمرین های کاربردی می پردازند.»^(۸)

شایان ذکر است که حضور حدود ۳۷ هزار تن از نیروهای نظامی امریکا در کره جنوبی، خطری بالقوه علیه امنیت ملی کره شمالی محسوب می شود و این عاملی در جهت افزایش و تقویت نیروهای مسلح علاوه بر نیروهای مسلح خلق گردیده است. مسائل مذکور بصورت کلی بر اهمیت موضوع آموزش تکیه دارد. و این مطلب را متذکر می شود که تعلیم انواع آموزشهای مورد نیاز در شیوه دفاعی در نبرد متقارن می تواند ما را از معرکه نبرد، موفق و سربلند بیرون آورد. شایان ذکر است بهترین راه کار برای آموزش به نیروهای مردمی همان تجربه‌ی سالهای قبل (۵۸ الی ۶۶) می باشد که اغلب آموزشها از مساجد محل شروع و با اعزام به جبهه‌ها تکمیل می شد. لذا باید طوری برنامه ریزی کرد که در حد توانایی و مقدورات، تجهیزات نظامی را به مساجد محلات بردو کلاسهای نظامی (تئوری) را در آن مکانها برگزار نمود. آموزشهایی که مورد نیاز مردم در نبرد نامتقارن می باشد در بندهای ذیل آمده است:

الف - آموزش جنگ افزارهای سبک و متوسط:

در چند نبرد گذشته که امریکا یک طرف آن بوده، طرف مقابل او هیچ گاه نتوانسته است به صورت موفقیت آمیز از سلاحهای سنگین استفاده نماید و هرگاه هم مورد استفاده قرار گرفته، در کمترین زمان ممکن منهدم شده است. لذا امکان استفاده از سلاحهای سبک و تأثیر گذار در نبردهای نامتقارن متعارفتر است. از دیدگاه دیگر تجهیزاتی می توانند در نبرد نامتقارن مورد استفاده قرار گیرند که ارزان قیمت و دارای فن آوری پایین باشند؛ نه به آن معنی که از تکنولوژی نامناسب برخوردار باشند، بلکه نیاز چندانی به سیستمهای تقویت و پشتیبانی کننده نداشته باشند. در این رابطه می توان به سلاحهای تک تیرانداز و سبک و همچنین آرپی جی ۷؛ راکت اندازهای تک لول ۱۰۷ م م و خمپاره اندازهای سبک ملت عراق اشاره نمود که هم اکنون سربازان زبون امریکایی را - که از بالا ترین و بهترین تکنولوژی روز دنیا بهره می برند - در گردابی به نام عراق گرفتار نموده است.

نتیجه اینکه آموزش تاکتیکی و تکنیکی سلاحهای سبک و متوسط مطمئناً می‌تواند صحنه نبرد را به ضرر نیروهای متجاوز رقم بزند. خاطر نشان می‌شود که امریکاییان برای جنگهای آتی خود چند مشخصه را تعریف کرده و مورد ارزیابی خود قرار می‌دهند:

۱- جنگ آینده در معرض تغییر پذیری و عدم اطمینان قرار دارد یعنی ما نمی‌دانیم در محیط جنگ آینده با چه کسی، کی، کجا و چگونه روبرو خواهیم شد و نمی‌دانیم دشمنان با چه ابزار نظامی خواهند جنگید.

۲- الگوی جنگ آینده مسلماً متفاوت از الگوی جنگهای گذشته خواهد بود.

۳- دشمن ما در آینده از الگوی نبرد نامتقارن استفاده خواهد کرد و محیط نبرد را هم نامتقارن خواهد ساخت.

با توجه به مشخصه های فوق که کارشناسان نظامی امریکا در خصوص نبرد نامتقارن دیدگاههای خود را مطرح ساخته اند می‌توان گفت که هنوز تاکتیکهایی وجود دارد که می‌توان با استفاده از تکنیکهای روز، پوزه دشمن را به خاک مالید و با آموزشهای مناسب و مورد نیاز در محیط جنگ آینده امکان هرگونه جولان دادن را از دشمن سلب کرد را گرفت. در اینجا به قسمتی از مبارزه نیروهای مردمی سومالی در مبارزه با امریکا نگاهی می‌افکنیم:

اغلب مردم سومالی که در نبرد موگادیشو سازماندهی شده بودند فاقد هر گونه تجربه جنگی بوده اند و در عملیتهای خود از طرح ریزی منسجم و حساب شده‌ای برخوردار نبودند و اغلب تاکتیکهای بسیار ابتدایی را در عملیتهای خود به کار می‌بستند. به عنوان مثال :

«معمولاً در پشت اتومبیلها یا دیوار ساختمانها کمین کرده ، به طور ناگهانی بیرون

می‌پریدند و تکاوران امریکایی را با آتش مسلسلهای خود به گلوله می‌بستند.»^(۹)

همین امر سبب گردیده بود که سربازان امریکایی در حین حرکت در خیابانها مورد حمله واقع شوند و این تهدید تاکتیکی از لحاظ روحی و روانی تأثیرات سویی در نیروهای امریکایی گذاشته بود. اما هم جهت با این نیروهای مردمی، فرمانده لایقی به نام سرهنگ حسن گیومالی وجود داشت که با تاکتیکهای جنگ چریکی و شهری آشنایی کافی داشت. او در جنگ با نظامیان امریکایی استراتژی خود را سد آتش توسط موشک انداز آر پی جی ۷ در برابر بالگردهای پشتیبانی، اجرای کمین به منظور جداسازی بخشهایی از نیروهای امریکایی و به کارگیری انبوه نیروهای جبهه اتحاد ملی برای هجوم به نیروهای کم تعداد ارتش ایالات متحده قرار داده بود. در نبرد گروزنی هم ویژگیهای تاکتیکی که رزمندگان چچنی اختیار می کردند استفاده از جنگ افزارهای سبک و متوسط بود؛ به طوری که می توان به اجرای گسترده عملیات کمین، رزم شبانه و به کارگیری تیمهای شکار و انهدام تانک و نفربر اشاره کرد. گروههای ۱۰ تا ۱۵ نفره که متشکل از تیمهای ۴ الی ۵ نفره بودند به محض شنیدن صدای موتور تانکهای روس، بلافاصله در محل حاضر شده و از پنجره ساختمانهای بلند با استفاده از آر پی جی ۷ یا موشک ضد تانک سبک، به یکباره بارانی از آتش به روی تانکها و نفرات روس می ریختند. چیزی که اینجا واقعاً جای تعمق و تأمل بیشتری دارد این است که بهترین آر پی جی زنهای چچنی به ندرت بیشتر از ۱۶ سال سن نداشتند.

ب - آموزش عملیاتهای تخریبی

با اختراع باروت و استفاده از آن در جنگها، یکی از معمولترین عملیات نظامی انواع انفجارات به صورتهای گوناگون بوده است. برای اولین بار در جنگ جهانی اول بعد از پیدایش زره پوش و تانک در جنگ، به منظور متوقف نمودن و انهدام آنها، جعبه های محتوی مواد منفجره را در زمین قرار می دادند و آن را با وسایل الکترونیکی از محلهای دیگر منفجر می ساختند. این اولین گام در جهت اجرای عملیاتی تخریبی به صورت

جدی بوده است. با آغاز جنگ جهانی دوم به تدریج به اهمیت و ارزش این نوع عملیاتها افزوده شد. به عنوان مثال نقش اثر گذار این گونه عملیاتها در جنگ ویتنام با امریکا بوده است که ویت کنگها تله های انفجاری و کاشت مین را به عنوان یک سلاح مؤثر در عملیاتهای خود برای جلوگیری از حرکت نیروهای امریکایی در سراسر ویتنام به کار می برده اند و این کار هم تا حدود زیادی همراه با موفقیت بوده است. در جنگهای کنونی که بیشتر به شیوه نبرد نامتقارن می باشد، جنبه های غافلگیرانه و ایجاد زمینه های مساعد برای آسیب رساندن و انهدام دشمن از اقدامات بسیار خوبی است که هسته های مقاومت می توانند با استفاده از عملیاتهای تخریبی، پشتتاز و دارای برگ برنده در جنگ باشند. در این خصوص عملیاتهای تخریبی به دو بخش مجزا تفکیک می شوند:

۱- عملیاتهای انهدامی توسط نفر (استشهادی):

از نمونه های بارز آن می توان به مناطق جنوبی لبنان که در اشغال نیروهای لحد و اسرائیل بوده است اشاره کرد که چگونه رزمندگان حزب الله با داشتن ایمان راسخ و قلبی مطمئن در دفعات متعدد با بستن یا حمل مواد منفجره، خود را به قلب دشمن می رساندند و با انفجار خود سهمگین ترین ضربات را به نیروها و امکانات دشمن وارد می کردند. که یکی از نتایج آن، عقب نشینی دشمن از مناطق اشغالی بود. اکنون با الگو گرفتن از نیروهای مقاومت لبنان، رزمندگان فلسطینی هم علی رغم اقدامات تأمین و حفاظتی شدید ارتش اسرائیل، اقدام به چنین عملیاتی در قلب تل آویو، حیفا و ... کرده، صدمات و تلفات زیادی را بر دشمن وارد می سازند و از خود چهره هایی ماندگار و جاویدان به جا می گذارند.

۲- عملیاتهای انهدامی به وسیله ابزار:

انفجارات تله ای یا فشاری یا کنترل از راه دور که هم اکنون در کشور عراق علیه نیروهای اشغالگر امریکا از سوی نیروهای مردمی به کار می‌روند، نمونه ای از اقدامات غافلگیرانه برای آسیب رساندن به نیروهای دشمن می باشد. این موضوع سبب گردیده است که به علت افزایش این گونه عملیاتها، سربازان امریکایی آرزو کنند که از پایگاههای خود بیرون نیایند و یا در نمونه های مشابه در فلسطین اشغالی در طول دو سال و اندی از انتفاضه مردم فلسطین، حدود ۱۷ دستگاه تانک و نفربر اسراییلی که دارای بهترین پوششهای حفاظتی زره روز دنیا می باشد؛ به وسیله تجهیزات انفجاری توسط رزمندگان حماس و جهاد اسلامی منهدم شده‌اند.

لذا در این رابطه، آموزش کامل نیروهای مردمی و حتی نیروهای مسلح نسبت به مواد منفجره، ماسوره ها، چاشنی ها و ... از نظر نوع تجهیزات؛ چگونگی عملکرد و تأثیر عوامل فیزیکی از قبیل فشار و کشش و مغناطیس و امواج و ... الزامی به نظر می رسد.

ج - آموزش عملیاتهای نفوذی و چریکی:

در جنگ نامتقارن، هیچ وقت قواعد رزم منظم حاکم بر جنگ نخواهد بود. خلاقیت و بینش، ابتکار عمل و بومی سازی از جمله روشهای مهم هستند. در جنگ آینده هرگز نمی‌توانیم تانک را در برابر تانک و توپخانه را در مقابل توپخانه قرار دهیم؛ زیرا تجهیزات ما از لحاظ تکنولوژی با تجهیزات دشمن برابر نخواهد بود. پس در چنین محیطی شکست حتمی به نظر می رسد. بنابراین روش ما این خواهد بود که عدم تقارن را در جنگهای چریکی و عملیاتهای نفوذی یا ایدایی جستجو و ایجاد کنیم. عملیات های نفوذی و چریکی به منظور اختلال و انهدام دشمن می تواند مقرهای تاکتیکی فرماندهان، نقاط تاکتیکی آماد و پشتیبانی و یا ستونهای متحرک پیاده و موتوریزه دشمن را مورد حمله قرار دهد. این گونه عملیاتها باید دارای طرح ریزی مناسب بوده و با دقت بالایی صورت پذیرد و برای اجرای آن از نیروهای با تجربه و جسور استفاده گردد. در چنین عملیاتی نیروهای مردمی می توانند در نقشهای مختلف ایفای وظیفه نمایند. به عنوان

نمونه می توانند مجری عملیات و یا عنصر جمع آوری کننده اطلاعات به منظور طرح ریزی عملیات باشند.

قابل ذکر است که دکرین عملیاتی امریکاییها اجتناب از رزم نزدیک بوده و سعی آنها در درگیریهای غیر رویارو با نیروی مقابل می باشد. البته گفتنی است که این تئوری بعد از جنگ اول خلیج فارس دستخوش تغییر گردید؛ چرا که امریکاییها پس از بررسی های زیاد به این نتیجه رسیدند که در محیط جنگ این سرباز است که می جنگد نه سیستم و این امر سبب بازنگری آنها در نقش نیروی انسانی در جنگ شد.

به طور کلی نیروهای چریک از انجام عملیات در زمینهای باز که سیستمهای پیشرفته جنگ افزار و وسایل پرنده در آن از کارایی بالاتری برخوردارند، اجتناب می ورزند و به منظور پر کردن این خلأ به جنگهای چریکی در مناطق روستایی و شهری روی می آورند. چنین محیط هایی علاوه بر اختفا و پوشش فیزیکی، نوعی پوشش اجتماعی به ویژه برای نیروهای مردمی فراهم می آورد. لذاکشورهایی که از لحاظ نظامی در سطح ایده آل نیستند تلاش می کنند تا با پیروی از یک استراتژی نامتقارن و تحمیل بیشترین ضربات ممکن، به جای آنکه به دنبال شکست دادن نیروهای نظامی امریکایی باشند، اراده مردم امریکا را برای پایان جنگ، تحت الشعاع قرار دهند. لذا استراتژی بدون تلفات که شعار همیشگی نیروهای چریک بوده است، این تصور را که سربازان امریکایی در باتلاق مرگ افتاده اند القا می نماید. در اینجا می توان مثالی را از نبرد چریکهای سومالی عنوان کرد که تشخیص نیروهای نظامی و غیرنظامی را برای سربازان امریکایی بسیار دشوار می ساخت. زیرا از نظر پوشش ظاهری تفاوتی بین آنها وجود نداشته است. مردان مسلح سومالی دریافته بودند که چگونه از عامل جمعیت و بهره جستن از اختفای مناطق مسکونی، خود را به تدریج به نیروهای امریکایی نزدیک ساخته و با آنان درگیر شوند. یا شیوه ای که نیروهای چینی در نبرد با روسیه داشتند، مجربترین تک تیراندازان چینی با استفاده از پوششهای مختلف به سوی سربازان روسی تیراندازی کرده، سپس خود را بین مردم

عادی پنهان می‌ساختند و یا با نصب بازوبند افراد صلیب سرخ در میان مردم ناپدید می‌شدند.

۴ - آشنایی با تاکتیکها و تجهیزات استفاده شده آمریکا در جنگ عراق

« امروز دشمن در مقابل وضع کنونی ما ژست و آرایش نظامی صد سال یا پنجاه سال پیش را به خود نمی‌گیرد و ما باید آرایش جدید را بشناسیم؛ مرد جنگ باید بیدار باشد. »^(۱۰)

در تمامی نبردها خصوصاً نبرد نامتقارن، اولین قدمی که در جهت نیل به پیروزی برداشته می‌شود، کسب اطلاعات مفید از دشمن است. چنانچه فرماندهان هسته‌های مقاومت (گروههای خودکفا یا چریکی) از استعداد، تجهیزات و نحوه به کارگیری آنها از جهات مختلف، نقاط تمرکز، نحوه گسترش و پوشش‌های متقابل تجهیزات آگاه نباشد و ندانند که دشمن کیست؟ چگونه فکر می‌کند؟ نقاط ضعف و قوت او کجاست؟ راههای فریب او چیست و چگونه باید با او مقابله کرد، ... ممکن است در نخستین برخورد با دشمن مغلوب او گردند.

باتوجه به گذشت زمان، دانش جنگ و تکنولوژی نظامی پیشرفت چشمگیری کرده و اصول نظامی و تاکتیکهای جنگی امروز با گذشته تفاوت‌های زیادی یافته است؛ ولی ارزش کسب اطلاعات از اوضاع دشمن همچنان به قوت خود باقی است. لذا دانستن آخرین وضعیت دشمن برای تمامی فرماندهان و نیروهای مسلح و همچنین هسته‌های مقاومت الزامی است. در اینجا نیم‌نگاهی به تاکتیکهای اجرا شده و قسمتی از تجهیزات استفاده گردیده از طرف نیروهای آمریکا در جنگ با عراق می‌اندازیم:

الف - تاکتیک‌های اجرا شده:

۱. ایجاد جنگ روانی در سطح کلان
۲. استفاده از سیستم‌های جاسوسی توسط نفرات و سیستم‌های الکترونیکی

۳. حفظ برتری هوایی در تمام لحظات جنگ
۴. استفاده از جنگ الکترونیک قوی و بسیار بالا به منظور از کار انداختن سیستمهای راداری
۵. ایجاد شکاف بین واحدها به منظور تجزیه نیروهای درگیر
۶. عمق دادن به مناطق نبرد به روشهای مختلف تاکتیکی (هلی برن خودروهایی رزمی برای باز نمودن جبهه های متعدد و دستپاچه کردن واحدهای درگیر عراق)
۷. بمباران و موشک باران مناطق استراتژیک مانند مراکز سیاسی، رهبری، فرماندهی و کنترل
۸. بمباران و موشک باران سیستمهای پدافند هوایی، پایگاه های هوایی و پادگان های نظامی ارتش عراق
۹. اجرای بمباران و موشک بارانهای شدید از روی ناو و هواپیما به هنگام تاریکی شبانه
۱۰. حرکت واحدهای زرهی با تأمین و پشتیبانی اسکادرانهای هلی کوپتری
۱۱. گلوله باران سریع نقاط مقاومت با تمام قوا و تجهیزات خصوصا با هلیکوپترهای آپاچی

تجهیزات مورد استفاده نیروهای امریکایی

۱) واحدهای پیاده، زرهی و توپخانه

- ☐ مجهز به جلیقه ضد گلوله کلاه ضد گلوله با نصب دوربین های دید در شب و ترمال
- ☐ مجهز به تفنگهای خود کار ۱۶ mm با نصب علامت گذار لیزری و کلت های انفرادی پیشرفته
- ☐ مجهز به تیربارهای متوسط M ۶۰

☐ مجهز به نارنجک اندازه‌های ۴۰ mm که اکثر آنها بر روی خودروهای رزمی هامر نصب شده بود.

☐ مجهز به تفنگ تک تیرانداز با دقت بالا (۱۲/۷ mm اسنایپر)

☐ مجهز به موشک اندازه‌های سبک ضد تانک جاولین

☐ مجهز به موشک اندازه‌های هدایت شونده ضد تانک تاو که مجهز به سیستم ترمال می باشند.

☐ مجهز به انواع خمپاره اندازه‌های 60mm و 81 mm و 120 mm

☐ مجهز به خانواده تانک آبرامز A1-m1 و m1-A2 ؛ و تانک بردلی

☐ مجهز به خانواده نفربرهای m113 ؛ و نفربر چرخدار LAV25 ؛ و نفربر پیشرفته تهاجمی آبی و خاکی

☐ مجهز به توپخانه های صحرایی کششی و خودکششی 155 mm

☐ مجهز به راکت انداز سنگین 203 mm

شایان ذکر است که واحدهای پیاده در تمام لحظات نبرد از تقویت و پشتیبانی واحدهای هلی کوپتری (مانند آپاچی؛ بلک هاوک؛ شنوک و ...) بی نصیب نیستند.

(۲) واحدهای هوایی

☐ مجهز به هواپیمای شکاری F117 استیلث - F11 - F15 - F16

☐ مجهز به هواپیماهای بمب افکن B1 - B2 - B52 - H2

☐ مجهز به هواپیمای ترابری گالاکسی

☐ مجهز به هواپیمای A10 که مأموریت انهدام تانکها را با گلوله های

مخصوص خود دارد.

(۳) بمب های مصرفی

☐ موشکهای کروز که از روی ناو و هواپیما شلیک می گردید.

□ بمب هایی که از هوا به زمین شلیک می شد و در وزنهای متعدد بوده ، اکثریت آنها به وسیله لیزر هدایت می گردیدند.

در مجموع می توان گفت عراق به یک آزمایشگاه نظامی تبدیل شده بود. ولی با توجه به استفاده از این تجهیزات با تکنولوژی بالا و قابلیت های زیاد، در مقابل عملیات چریکی و عملیات تخریبی، آسیب پذیر بودند. نمونه بارز از این دست که هم اکنون شاهد به وقوع پیوستن آنها می باشیم، عملیات هایی است که بر ضد نیروهای اشغالگر امریکا در عراق در حال انجام است. بعد از سقوط دیکتاتوری عراق بارها دیده شده است که نیروهای مخالف اشغال با استفاده از عوامل جغرافیایی منطقه و نقاط ضعف ارتش امریکا ضربات شدیدی را به امریکاییان اشغالگر وارد نموده اند. به عنوان مثال: در درگیری های شهر بغداد پرتاب نارنجک هایی بود که از راه های غیر هم سطح (پل) بر روی خودروهای امریکایی فرود می آید و یا استقرار راکت انداز م ۱۰۷ در پوشش قلاب ژنراتور، با استفاده از منطقه ای مناسب (باغ وحش شهر بغداد) که دارای پوشش استتاری مطلوب بوده ، به سوی هتل الرشید روانه و به وسیله کنترل از راه دور شلیک گردیده است.

در جنگ امریکا و جبهه متحدین علیه طالبان هم شاهد بودیم که بعد از تخلیه شهر کابل توسط نیروهای حکومتی ملا عمر، آنها سریعاً به ارتفاعات شرق و جنوب شرق افغانستان پناه بردند و بعد از تحمل بمباران های شدید نیروهای امریکا، نیروهای چریکی و پارتیزانی خود را سازماندهی مجدد کرده و عملیات های ایذایی و چریکی را بر ضد نیروهای امریکایی و بیگانه از سر گرفتند و در نهایت به صورت مناسب از حوزه سرزمین خود برای اجرای عملیات ها استفاده کردند.

۵- آشنایی با جغرافیای منطقه مأموریت

« در درختزارها، دره ها و کوههای مرتفع کمین کنید و تحرکات دشمن را کاملاً بررسی و گزارش کنید که در جنگ شما مؤثر خواهد بود.»^(۱۱)

شناخت کامل از منطقه نبردهای احتمالی آینده، با وجود انگیزه های نیروهای مردمی و آگاهی دقیق بومی ها نسبت به سرزمین خود، هسته های مقاومت را قادر می سازد که از موقعیت های جغرافیایی منطقه خود، به اشکال و طرق مختلف به نحو احسن در اجرای تاکتیک های رزمی بهره جویند و با آشنایی نسبت به تاکتیکها و تجهیزات نیروی مقابل در میدان عمل، راههای مقابله با آن را باتوجه به موقعیت منطقه تجزیه و تحلیل و به طور مناسب طرح ریزی نمایند.

در تمام نبردهای دفاعی، پیامبر اسلام گروهی خاص را برای شناسایی زمین و منطقه ای که قرار بود نبرد در آن صورت بگیرد، گسیل داشته، مأموریت شناخت راهها، ارتفاعات، تنگه ها و ... را به آنها واگذار می کردند و بر این اساس طرح های دفاعی خود را پیاده می نمودند که از جمله آنها می توان به جنگ های احد و خندق اشاره نمود. همان طوری که گفته شد در نبرد نامتقارن بهترین روش را برای توقف و انهدام دشمن می توان به کار گرفت. آشنایی نیروهای مدافع از منطقه و سرزمین دفاعی خود دارای اولویت می باشد و به همین منظور مسیرها (راههای فرعی و اصلی)، تقاطع های مهم خیابانها، پلها، رودها، ارتفاعات (عوارض حساس)، ساختمانهای بلند، محلهای اختفا و پوشش مطلوب و ... باید مد نظر قرار گیرد و با شناسایی کامل از این مناطق، طرح های دفاعی آن مهیا گردد و متناسب با آن، جنگ افزارهای مورد نیاز برآورد و تهیه شود و در رزمایشها، تاکتیکهای متناسب با آن تمرین گردد تا به هنگام ظهور بحران، بتوان در نهایت غافلگیری از یک مکان و زمان مناسب بر دشمن حمله کرد و بر او چیره شد.

اثرات آشنایی هسته های مقاومت مردمی چچن با حوزه سرزمینی و جغرافیایی منطقه ماموریت در مقابله با ارتش روسیه که مجهز به تکنولوژی بالای نظامی بود به خوبی

آشکار است. به عنوان مثال: رزمندگان چچنی با استفاده از کوچه ها، کانالهای فاضلاب، زیرزمینها، و تونلهای زیر زمینی به درون محورهای عملیاتی و مواضع نیروهای ارتش روسیه رسوخ کرده، ضربات خود را وارد می ساختند و از مسیرهای دیگر هم خارج می شدند. یکی از شکارچیان تانک در چچن می گوید:

« سربازان روسی داخل تانکهای خود می نشستند و از خیابانها می گذشتند. بنابر این کافی بود ما در روی بالکن منازل بایستیم و نارنجکها را بر روی سر آنها پرتاب کنیم و آنها هم جرأت خارج شدن از تانکها را پیدا نمی کردند.»^(۱۲)

۶- اجرای تمرین و ممارست واقعی در منطقه ماموریت

از روشهای جنگی پیامبر اسلام که بر آمادگی نیروهایش می افزود، مأموریتهای مداوم و در حالت جنگی نگهداشتن دائمی کلیه سربازان بوده است که از راههای مختلف این موضوع را تحقق می بخشیدند. این موضوع به صورت اختصار در ذیل آورده شده است:

- ☐ آماده باش کامل مسلمین قبل از هر گونه جنگ
- ☐ تمرین همیشگی برای حفظ حالت جنگی (تمرین اسب سواری، شمشیر زنی، تیر و کمان، پرتاب نیزه و ...)
- ☐ جلوگیری از تن پروری و وابسته نشدن به تعلقات دنیوی (کوه نوردی و ...)
- ☐ پرورش استعدادها و رزمی (تمرینات مختلف نظامی و اتخاذ تاکتیکی متفاوت برای مناطق مختلف)
- ☐ عادت نمودن به سختی و تحمل مصایب احتمالی پیش آمده در جنگ
- ☐ تقویت حس و قدرت رهبری در نیروهای زیردست (سربازان)

مانورهای حساب شده و دقیق با طرحریزی مناسب، همیشه مورد عنایت امام علی (ع) نیز بوده است و جالب آنکه تمام دستور عملهای نظامی و احتیاطات رزمی، در تمرینات سپاه او، دقیقاً رعایت می گردید و فرمانهای وحی گونه آنحضرت در حرکت های تاکتیکی سپاه، تثبیت مواضع، حفظ نیروهای خودی و ارزیابی و کسب اطلاعات از دشمن بی مانند است.

این موضوع را در فرمان تاریخی حرکت سپاه اسلام به فرماندهی معقل بن قیس که باید تا مرزهای شام پیشروی می کرد مشاهده می کنیم و همچنین در سال ۳۷ هجری در روزهای آغازین جنگ صفین برای تشویق یاران خود به جهاد، تاکتیکهای نظامی و رزم انفرادی را به آنها گوشزد می کند و در این بیانات خود چه زیبا می فرماید:

« پی در پی حمله کنید و از فرار شرم دارید، زیرا فرار در جنگ لکه ننگی برای نسل های آینده و مایه آتش روز قیامت است، از شهادت خرسند باشید و به آسانی از آن استقبال کنید».

« در هنگامه خطر ملتی سربلند و جاوید است که اکثریت آن آمادگی لازم رزمی را داشته باشد» (۱۳)

با توجه به سیره عملی پیامبر اسلام و امیر المومنین و همچنین فرموده امام راحل، در خصوص نقش آمادگی های لازم رزمی در نیروها، به این موضوع مهم خواهیم پرداخت. آمادگی های رزمی در جذب و سازماندهی و تجهیز نیروها هیچ وقت کامل و کارساز نخواهد بود بلکه مکمل آن، اجرای تمرینات منظم و مناسب به صورتهای مختلف و در زمین های متفاوت می باشد و استمرار اینگونه تمرینات انگیزه دفاعی همه جانبه را پرثمرتر می کند و کیفیت عملیتهای واقعی را ارتقا می بخشد. از جمله این تمرینات در رزمایشها عبارتند از:

الف: رزمایشهای نقطه ای و محلی

نیروهای مقاومت مردمی که در مناطق مختلف سرزمین تشکیل شده اند همانند بسیج روستایی و عشایری و همچنین بسیج محلات، می توانند با توجه به شناخت تاکتیکهای به کار رفته از سوی نیروهای متجاوز که در جنگهای اخیر مورد استفاده قرار گرفته است، طرح ریزی مطلوب را برای اجرای رزمایش های محلی به عمل آورند و به طرق مختلف با توجه به مقدورات و محدودیتهای مناطق و با رعایت صرفه جویی در قوا و حداکثر بهره گیری از عوامل و منابع بالقوه محیطی و محلی اقدام نمایند. در این رزمایشها باید از همان سازمانهای کوچک یا هسته های مقاومت مردمی و یا همان سازمان مرکب با پوشش های بومی و محلی که قبلاً در خصوص آن سخن گفته شده است، استفاده گردد. رزمایشهای نقطه ای و محلی را می توان با منظوره های مختلفی مانند عملیاتهای تأخیری، ایزدایی، تخریبی و... اجرا نمود به عنوان مثال می توانیم از نقش سازمانهای مقاومت محلی در نبردهای نامتقارن به هنگام اشغال شهر نام ببریم. این سازمانها می توانند مهمترین و خطرناکترین نقش را ایفا نمایند و در شرایط اشغال شهرها با عملیاتهای مختلف ویژه از قبیل اجرای کمین های متفاوت، تله های انفجاری و کاشت مین و... دشمن را فلج نموده، تجهیزات و امکانات او را از کار بیندازند و از این طریق به سازمان نظامی دشمن ضربه وارد کنند.

ب: رزمایشهای منطقه ای توسط هسته های مقاومت با همکاری واحدهای نظامی یگانهای رزم

این گونه رزمایشها از لحاظ تعداد نیرو و وسعت منطقه در مقیاس بزرگتر و وسیع تری به اجرا در می آیند و در جهت حداکثر بهره گیری از عملیاتهای ویژه و همچنین متحرک سازی محیط عملیاتی نبرد و پرهیز از اتخاذ هرگونه پدافند ایستا و توسعه صحنه درگیری به مناطق غیر دلخواه دشمن و با بهره جستن از نیروهای مردمی در سایه همکاری نزدیک واحدهای نظامی خواهند توانست در صحنه های نبرد آتی موثر واقع شوند.

رزمایشهای منطقه‌ای پارامترهای مختص به خود را دارد که مهمترین آنها موارد ذیل می‌باشد :

- ۱- رزم نزدیک با استفاده از نیروهای ورزیده و مجرب و مجهز جنگ افزارهای سبک ولی موثر
 - ۲- هدایت و رهبری عملیات در صحنه نبرد و کمترین استفاده از وسائل ارتباطی الکترونیکی
 - ۳- پیش دستی و حفظ ابتکار عمل در تمام مواقع و فرصتها
 - ۴- گسترش جنگ به مناطق خارج از صحنه های نبرد که دشمن که تصور درگیری را در آن نخواهد کرد
 - ۵- پدافند غیر عامل با استفاده بهینه از عوارض متفاوت زمین حوزه نبرد
 - ۶- خلاقیت و نوآوری در تاکتیکهای درگیری و تکنیک های به کار گیری
 - ۷- واکنش سریع به حرکات دشمن و وارد نمودن ضربات کاری متقابل
 - ۸- بهره جستن از عوامل و منابع بالقوه محیطی
- اهداف و منظورهایی که می‌توان برای طرحریزی اینگونه رزمایشها در نظر گرفت به اختصار در ذیل آمده است :

۱. اجرای عملیاتهای تاخیری به منظور ایجاد اختلال در سرعت و حرکت و انهدام دشمن
 ۲. اجرای عملیات اختلال و انهدام هلی برن دشمن
 ۳. اجرای عملیاتهای کمین و احدهای مقاومت به صورت همزمان در چند نقطه
 ۴. اجرای عملیات برای نرسیدن امکانات و پشتیبانی به دشمن
 ۵. عملیاتهای بازدارندگی
- تجربه انقلاب اسلامی ایران نشان داده است که دو مشخصه‌ی اصلی، پایه های قدرت بازدارندگی جمهوری اسلامی ایران را شکل داده اند:

- رهبری معنوی و الهی که در ولایت فقیه متجلی است و تکیه بر معیارها و ارزش‌های الهی و قدرت لایزال خداوندی دارد.

- قدرت نامحدود ملت و توانایی تشکیل، سازماندهی و به کارگیری آنها در هنگام بروز هرگونه بحران که در قالب بسیج همگانی تحقق می‌یابد.

همچنین تجربه گذشته و حال انقلاب حاکی از آن است. که دشمن از آنچه در ایران از قبل ایجاد کرده و آموزش داده و ساختار آن را شکل دهی کرده است، نمی‌هراسد؛ زیرا دکرترین برتر، تکنیک بالاتر و تاکتیک ماهرانه تر به همراه تجهیزات و تسلیحات مدرن تر از آن را خود در اختیار دارد. آنچه دشمن را به هراس می‌اندازد، پدیده‌ی قدرتمند حضور مردم در صحنه‌های مختلف می‌باشد که هیچ وقت با طبیعت دشمن سازگار نبوده است. این همان چیزی است که او ایجاد نکرده است.

عوامل بازدارندگی در شرایط نبرد نا متقارن را می‌توان به موضوعات مختلفی تقسیم نمود که یکی از موارد مهم آن تحقق ارتش بیست میلیونی است که نظریه امام راحل می‌باشد. عامل دیگر مردمی تر شدن حکومت است که از بستر تشکیل ارتش مردمی و توسعه بسیج همگانی و به برکت مشارکت عموم مردم در تمام مسایل حکومتی پدید خواهد آمد. در همین راستا، در بعد نظامی رزمایشهای عاشورا، بیعت با رهبری و ... را به شکلی منسجم تر و با اهدافی بهتر می‌توان اجرا کرد. رزمایشهای محلی هم که دارای پوشش رسانه‌ای مناسبی باشد هم از آن دسته عوامل خواهد بود. در بعد غیر نظامی، به حضور بیشتر و چشمگیرتر مردم در راهپیمایی‌ها خصوصاً روز قدس، ۲۲ بهمن و ۱۳ آبان می‌توان اشاره نمود.

در روی این زمین خاکی، هیچ نیرویی بازدارنده تر از نیروهای بانگیزه و مؤمن نیست که نمونه‌های آن را هم اکنون در نیروهای مقاومت مردمی حزب الله لبنان مشاهده می‌کنیم. نیروهای اسرائیلی در هجوم‌های وحشیانه قبلی به خاک لبنان هیچ وقت با مقابله نیروهای مردمی که داری انسجام و تشکل و ساختار نظامی مناسب باشد، روبه‌رو

نگشته‌اند و در عملیاتهای خود اغلب فاتح نبوده‌ها بودند. ولی اکنون برای خود حسابهای جداگانه باز کرده که چگونه با این نیروی قدرتمند یعنی حزب‌الله نبرد کنند. سازمانی که با عواملی همچون عملیاتهای استشهادی، بیرون راندن دشمن را از خاک خود تسریع بخشید و هم اکنون بیشتر و بهتر از قبل با استفاده از عوامل بازدارنده با یک فرمول بومی و محلی و با امکانات موجود، دشمن صهیونیست را در جای خود میخکوب کرده است. نمونه‌های دیگری از عملیاتهای بازدارنده را نیز می‌توان مثال زد. از رژه‌های نظامی نیروهای مسلح و خلق کره شمالی در فواصل زمانی مختلف و یا رزمایشهای آنها یاد کرد که تا حدود زیادی هم در این امر موفق بوده‌اند. نتیجتاً به قول فرموده امام راحل (ره):

« امروز روزی است که ملت ما باید دست در دست سپاه و ارتش نجیب و دلیر گذاشته و به دشمنان بفهمانند که بر فرض محال اگر وارد شهری شدند، تازه با مردمی مسلح و جنگجو مواجه خواهند شد که از وجب به وجب شهرشان دفاع می‌نمایند.»^(۱۴)

با پیروی از رهنمودهای الهی امام، باید با همان جدیتی که در طول هشت سال دفاع مقدس از خود نشان داده ایم برای نیل به مرحله مهم بازدارندگی و تضمین دفاعی آینده کشور کوشاتر از قبل عمل نماییم.

فصل دوم: نقش مردم در دفاع غیر نظامی در نبرد نامتقارن

پیشرفت‌ها و تحولات حاصله در جنگ افزارها و تسلیحات دنیای امروز و نادیده گرفته شدن معیارهای انسانی و قراردادهای بین‌المللی موجب گردیده است که جنگ و دفاع در جبهه‌ها و نوارهای مرزی، فقط میان سربازان دو طرف درگیر صورت نگیرد و تبعات آن به شهرها و مردم غیر نظامی نیز سرایت کند و آسیب‌های فراوانی را موجب گردد. در بسیاری از جنگهایی که در سالیان قبل بین کشورهای مختلف روی داده است و

هم اکنون هم در بعضی از نقاط در حال روی دادن می‌باشد، طرفهای درگیر و یا یک طرف درگیر، با حمله به مردم غیر نظامی (به وسیله توپخانه، موشک و بمبارانهای هوایی) دولت یا ملت مقابل را به تسلیم و یا عقب نشینی وادار می نمایند. مردم کشور اسلامی ایران هم در طی هشت سال دفاع مقدس شاهد حملات فراوان به شهرها و خانه های مسکونی خود بوده اند که هدف عمده این حملات تخریب و تضعیف روحیه مردم از طریق وارد کردن خسارات مالی و جانی به شهروندان غیر نظامی بوده است.

در حال حاضر اکثر کشورهای دنیا برنامه های دفاع غیر نظامی خود را برای مبارزه با این نوع حملات و کاهش خسارتهای تحمیل شده ی آن و همچنین مقابله با بلایای طبیعی مانند سیل، زلزله و آتش سوزی طراحی و اجرا می کنند. لذا ما هم خواهیم توانست با توجه به توکل به خداوند و عقاید راسخ مردم، نقش آنها را در اجرای برنامه های از پیش تعیین شده با اهدافی مشخص در دفاع غیر نظامی نبرد نامتقارن مشخص نماییم:

۱- انواع دفاع غیر نظامی در مقابله با تهدیدات احتمالی

الف: دفاع غیر نظامی در مقابل موشک و بمباران:

در بمباران شهرها و مناطق مسکونی که توسط دشمن صورت می گیرد، بمبها و موشکهای دشمن با اصابت به مناطق مسکونی انفجارات سهمگینی را به همراه موجهای انفجار به دنبال خواهد داشت که باعث تخریب ساختمانها و فروریختن آنها می گردد و موج انفجار و ایجاد خلاء، موجب شکستگی شیشه ها و پرتاب اشیای سبک به اطراف می گردد که در صورت برخورد با انسان تلفات و جراحاتی را موجب می شود. لذا با استفاده از علائم هشداردهنده و جانپناهای مناسب و راهکارهای دیگر تاحد زیادی می توان از تلفات انسانی و مالی جلوگیری کرد.

ب: امداد و نجات

بمباران و موشک باران دشمن، مسائل گوناگونی را از قبیل آسیب اندامها، زیرآوارماندن، سوختگی و... موجب می شود که عملیات جستجو برای نجات بخشیدن مجروحان، حمل و تخلیه مصدومین و رساندن آنها به مراکز درمانی و ... را به دنبال دارد.

ج : دفاع در مقابل حملات شیمیایی ، میکروبی و رادیواکتیو

د : دفاع در مقابل حریق

هـ : مهار ترکیدگی لوله ها (گاز ، نفت ، آب و ...)

۲- توجیه و آماده سازی روحی و روانی نیروهای مردمی

طرحریزی و اجرای دفاع غیر نظامی همانند دفاع نظامی مستلزم مجموعه‌ای از اقدامات است که مقدمه اجرای آن، آماده سازی افکار عمومی از لحاظ روحیه و انگیزه به منظور اجرای اهداف آن اقدامات است که باید از طریق بسیج دانش آموزی، دانشجویی و طلاب، ادارات و کارخانه جات و خصوصا مراکز درمانی و بهداشتی و بسیج مساجد به نیروهای داوطلب انتقال داده شود. این امر از طریق تهیه و انتشار کتب و جزوات آموزشی و همچنین پخش برنامه های آموزشی از صدا و سیما نیز میسر می باشد. در زمان بروز جنگ حتما گروهی از مردم توان دفاع نظامی در مقابل دشمن را به دلایلی دارا نیستند ولی برای هرگونه مساعدت و حضور در بخش دفاع غیر نظامی آمادگیهای لازم را خواهند داشت و با توجه کسب تخصص و بعضا دارا بودن تجربه، بهتر خواهند توانست جوابگوی نیاز نبرد آن روز باشند. لذا توجیه مردم نسبت به مسائلی که در جامعه پیش خواهد آمد از اهم موضوعات خواهد بود. از این حیث می توان به مسائل روحی و روانی مردم ویتنام که در مقابله با فشارهایی که در جنگ با آمریکا به آنها وارد گردیده است اشاره نمود، مردمی که علی رغم همه آن ویرانگریها، حدود ۳۰ سال علیه سه دولت مقتدر صنعتی جنگیدند و کوشش خود را در راه آزاد سازی وطن خود،

از طرق مختلف - گروهی با نبرد و جمعی با پشتیبانی از رزم آنها- به یک تلاش بزرگ و حماسی تبدیل کردند و با توجه به عقاید معنوی خود قهرمانانه پیروز گشتند و به مردم جهان تحمل سختی در مقابل زورگویی‌های امپریالیزم امریکا را آموختند.

۳- طرح‌ریزی و سازماندهی نیروهای مردمی در دفاع غیر نظامی

در لحظه وقوع بمبارانها و موشک بارانها که تعداد و تلفات مردمی بسیار زیاد است، هماهنگی و سرعت عمل اهمیت بالائی دارد. در این گونه مواقع حساسترین زمان، همان لحظات اولیه است. لذا برای مقابله با عوارض ناشی جنگ مانند تخریب مناطق مسکونی، آتش سوزیهای وسیع و مهیب و اثرات تخریبی آن و کمک به نجات جان قربانیان و آسیب دیدگان، به وجود سازمانهای منسجم با امکانات و تجهیزات کافی به همراه نیروهای آموزش دیده و سازماندهی شده نیاز است. در این خصوص سازمانهای اجرایی، وزارتخانه ها و گروههای مردمی همانند گروههای دانش آموزی و گروههای کارگری و دانشجویی و... با تخصصهای متفاوت، باید در هر زمینه ای مانند تامین امنیت عمومی، امداد و کمکهای اولیه، تخلیه مصدومین، اطفای حریق، ترمیم ترکیدگیهای لوله‌های آب و سوخت، امورات بهداشتی و... نقشهای موثری را ایفا نمایند.

به منظور تشکیل و سازماندهی گروههای امدادی در دفاع غیر نظامی، برای ارائه خدمات به موقع به آسیب دیدگان، در زمان وقوع هر نوع بلیه ای (جنگ یا غیرجنگ)، باید اقداماتی به منظور سازماندهی صورت گیرد که می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

الف- سازماندهی گروههای دانش آموزی (دبیرستان) در غالب هسته های امداد و نجات با ماموریت‌های واگذاری تخلیه، امداد و نجات که به هنگام لزوم وارد عمل گردند و گروههای دیگر امدادی را یاری کنند.

ب- سازماندهی گروههای دانشجویی در غالب تخصصهای متفاوت همچون کمکهای اولیه، امدادگری و پزشکیاری و امور بهداشتی که جوابگوی نیازمندیها می‌باشند.

ج- سازماندهی گروههای کارگری و کارمندی در غالب تخصصهای مختلف همانند اطفای حریق ، مهار ترکیدگی لوله ها (آب ، سوخت و...) تخلیه و حمل مجروحان و امداد نجات و تامین امنیت برای تاسیسات

د- سازماندهی گروههای امداد و نجات خواهران :

« شما شیر زنان مثل متعلقین شما، شیر مردان ، در راه اسلام و در راه کشور اسلامی برای فداکاری و برای مجاهدت حاضرید»^(۱۵)

سازماندهی خواهران از جهات مختلفی حائز اهمیت است. مهمترین نکته این است که درجنگ دفاعی یا دفاع همه جانبه ، وجوب دفاع بر مرد و زن اطلاق شده است. اگر چه جهاد بر خواهران واجب نیست ولی دفاع از حریم خود ، کشور و زندگی و اموال، برای هر شخصی در حد توانایی و امکاناتش واجب است. لذا خواهران ما همانند سالیان دفاع مقدس که در پایگاههای پشتیبانی جبهه و جنگ که مراکز اصلی شکل گیری آن مساجد محلات بوده است به تهیه پوشاک ، مواد غذایی و... مشغول فعالیتهای شبانه روزی بودند، هم اکنون هم به قول امام خمینی(ره) برای فداکاری و مجاهدت حاضرند. پس خواهند توانست در سازمانهای مختلف غیرنظامی شکل گرفته و نیازهای امدادی ، پزشکیاری ، تهیه مواد غذایی و پوشاک و... زمان بحران را جوابگو باشند .

پایگاههای مقاومت بسیج در دو حوزه برادران و خواهران خواهند توانست با توجه به مقدرات و تواناییهای محله خود و محلات همجوار، سازمانهای امداد و نجات و پشتیبانی را تشکیل دهند و در فواصل معین زمانی به آموزش و تمرین بپردازند .

در فاجعه جنگ امریکا با عراق شاهد بودیم که بر اثر بمبارانهای شدید نیروهای ایالات متحده، مجروحان زیادی به سوی بیمارستانها روانه شدند و مراکز درمانی به علت تکمیل ظرفیت، از پذیرش مصدومین بعدی خودداری می کردند. لذا با توجه به نیازمندی فوری ، برای مداوای آنها، مساجد محلات شهرهایی همچون بغداد، بصره و ناصریه و ... سریعا به مراکز درمانی تبدیل گردید و سازماندهی مردمی که بر اساس نیازها شکل گرفته

بود بحث امداد و درمان را دنبال می کردند. یا در همان روزهای آغازین جنگ برای اطفای حریق و همچنین ترمیم لوله های نفت ، آب و برق که بر اثر انفجارات به وقوع پیوسته بود گروههای مردمی که اغلب آنها از کارگران صنایع مختلف عراق بودند به صورت خود جوش و به یاری مردم اقدام می کردند.

در دفاع مقدس هم نمونه های زیادی از این قبیل گروهها شکل گرفته بود؛ مانند گروههای اطفای حریق که در جلوگیری از گسترش دامنه آتش و اطفای آن در شهر آبادان فعال بودند و یا گروههای پشتیبانی و تدارکات که در مسجد جامع خرمشهر قبل از سقوط شهر فعالیتهای زیادی از خودشان نشان دادند و از خود سابقه ای درخشان در مقاومت مردمی بجا گذاردند.

۴-ارائه آموزش لازم به مردم

یکی از مهمترین اقدامات در شرایط نبرد نامتقارن در بخش دفاع غیر نظامی ، موضوع مهم آموزشهای امداد و نجات ، بهداشت و درمان و دفاع در مقابل حملات شیمیایی ، میکروبی و هسته ای و همچنین آموختن نحوه مقابله با پی آمدهای ناشی از جنگ و ایمن سازی تاسیسات در مقابل حملات هوایی و موشکی دشمن است. دراین خصوص نحوه ی چگونگی ارایه ی آموزش و فراگیری آن توسط مردم مستلزم برنامه های مدون و دقیق می باشد.

اینگونه آموزشها باید بر اساس دستورالعمل های اجرایی در مراکز مختلف آموزشگاهی، کارگری ، اداری و خلاصه در بین آحاد ملت توسعه و گسترش یابد تا به وقت لزوم تمرینات مورد نیاز صورت گرفته و در زمان بحران هم به صورت دقیق اجرا گردد.

دراین رابطه به عنوان اشاره می توان به تهدیدات میکروبی بعد از حادثه یازدهم سپتامبر در جامعه امریکا اشاره کرد که چگونه توسط رسانه های عمومی و گروهی و

همچنین مراکز آموزشی، نحوه برخورد با آن را به مردم آموزش داده شد و قبل از اینکه تهدید و تبعات آن در جامعه روزمره مردم گسترش یابد مهار گردید. پس اهمیت اینگونه آموزشها از ضروریات جامعه بشری خصوصاً کشورهایی که در حال تهدید هستند، بوده و می باشد و آموختن آن به آحاد مردم جزئی از تکالیفی است که لااقل گروهی از افراد در برابر مردم دارند، تا بدین طریق از اتلاف جانهای با ارزش مردم به هنگام وقوع جنگ و یا بلایای طبیعی مانند سیل، زلزله، آتش سوزی و... جلوگیری شود.

آموزشهای مورد نیاز هسته های مقاومت در بخش دفاع غیر نظامی :

الف - مباحث آموزشی امداد و نجات :

۱- نحوه تخلیه مجروحین و مصدومین از صحنه های درگیری و یا نجات از زیر آوار

۲- نحوه رساندن کمکهای اولیه جهت پیش گیری از وخیم تر شدن وضع مجروح و تسریع در بهبود حال عمومی مصدوم (جلوگیری از خونریزی، تنفس مصنوعی، برخورد با شکستگی و در رفتگی، سوختگی و...)

۳- نحوه انتقال مجروحین به مراکز درمانی (حمل مصدوم به طرق مختلف)

ب - مباحث آموزشی مورد لزوم در خصوص امور بهداشتی

۱- شناسایی عوامل بیماری زا (خصوصاً به هنگام قطع آب ، وجود اجساد انسانها و احشام در صحنه نبرد)

۲- طریقه کنترل و عدم گسترش عوامل بیماری زا

۳- بهداشت فردی ، بهداشت عمومی و بهداشت محیطی

ج - مباحث آموزشی مورد نیاز در خصوص دفاع در برابر حملات ش . م . ر

۱- شناخت عوامل شیمیایی، میکروبی، (اعصاب، خون، تاول، زخم، تهوع، آبر، خفه‌کننده، اشک آور و...) (...)

۲- روش مقابله با عوامل مختلف شیمیایی و میکروبی (اقدامات عمومی و...)

۳- کشف و رفع آلودگی محیطی از عوامل شیمیایی و میکروبی به روشهای مختلف (عملیات خنثی سازی)

۴- اقدامات عمومی پس از خروج از منطقه آلوده شیمیایی و میکروبی

۵- ویژگیهای انفجارهای هسته‌ای و اقدامات ویژه برای کم اثر نمودن و مقابله با آن

د - آموزشهای پدافند غیر عامل

۱- ساخت پناهگاهها در مقابل حملات هوایی و موشکی دشمن (پناهگاه های شهری «عمومی» و پناهگاه های اختصاصی)

۲- ایمن سازی تاسیسات زیر بنایی کشور در مقابل حملات دشمن

۳- جلوگیری از دامنه گسترش آتش و اطفای آن

۵- اجرای تمرینات آموزشی دفاع غیر نظامی

بعد از اعمال سازماندهی و فراگیری آموزشهای دفاع غیر نظامی در هسته‌های مقاومت، بایستی تمرینات منظم در فواصل زمانی مختلف و مکانهای متفاوت اجرا گردد و اینگونه تمرینات دارای اهداف و منظوره‌های معین باشد تا نتایج مثبت از آنها عاید گردد. مثلا در این درس رابطه آمادگی دفاعی (بخش غیر نظامی) در آموزشگاههای متوسطه کشور در حال تدریس می باشد ولی هیچ وقت این مباحث به صورت عملی در قالب اردو یا رزمایش اجرا نشده است و یا مراکز آموزشی عالی کشور با دارا بودن استعدادهای فراوان و امکانات و تجهیزات مناسب تاکنون در این راستا اقدامات عملی مطلوبی از خود ارائه نکرده‌اند. لذا لازم است که بعد از آموختن اینگونه مباحث به نیروهای مردمی برای اجرای آن هم برنامه‌هایی تهیه و تدوین گردد. از آنجایی که

تهدیدات امریکا و اسرائیل به انحای مختلف، افزایش چشمگیری پیدا کرده است، لازم است مراکز درمانی، رسانه های گروهی و جمعی و نیروهای مسلح برای هوشیاری، بیداری و آموزش و اجرای تمرینات برای ایجاد آمادگی های لازم در نیروهای مردمی کوشش و تلاش بیشتری را از خود نشان دهند.

نتیجه:

« ما چه بخواهیم و چه نخواهیم امریکا در تعقیبمان خواهد بود، قوای خودتان را مجهز کنید و تعلیمات نظامی پیدا کنید به دوستانتان تعلیم دهید، به همه اشخاص که همین طور راه می روند تعلیمات نظامی بدهید، مملکت اسلامی باید همه اش نظامی باشد و تعلیمات نظامی داشته باشد.»

آری این جملات امام راحل (ره) برای مسؤولین دفاعی و نظامی کشور، یک ابلاغ اداری نیست، بلکه یک فرمان الهی است که اکثریت ما آنرا به فراموشی سپرده ایم و لازم است که برای تحقق آن اوامر، کلیه ارگانها، سازمانها و نهادها با هم، یکدل و یک زمان شده و نقش مردم را درنبرد پر رنگ تر کنیم.

در نبردهای چریکی که در جنگهای معمول دنیا اتفاق افتاده است هیچ وقت نقش مردم قابل انکار نبوده است. این نبردها معمولاً در یک گستره کوچک صورت گرفته است. ولی در شیوه نبرد نامتقارن این گستره در یک مقیاس بزرگ یعنی کل یک کشور اتفاق می افتد که در آن صورت نقش مردم در نبرد از حساس ترین موضوعات خواهد بود.

علی رغم اینکه در طول سالیان گذشته یعنی بعد از اتمام جنگ تحمیلی بعضی از سازمانها و ارگانها همواره سعی داشته اند که از طرق مختلف مردم را نسبت به دفاع همه جانبه بسیج کنند، هرگز این فعالیتها رضایتبخش نبوده و نیاز فردای ما را جوابگو نخواهد بود. مدعای این مطلب، فرمان مقام معظم رهبری به دولت اسلامی ایران در چهارچوب

چشم انداز بیست ساله کشور می باشد که فرمودند: « توجه ویژه به حضور و سهم نیروهای مردمی در استقرار امنیت و دفاع از کشور با تقویت کمی و کیفی بسیج مستضعفین »

ضمیمه :

۱. جنایات جنگ در ویتنام ، برتراند راسل
۲. امام خمینی
۳. مقام معظم رهبری
۴. جنگهای طولانی اعراب و اسرائیل
۵. هنر نظامی جنگ خلق، ژنرال جیاب
۶. وصیت نامه الهی - سیاسی امام خمینی (ره)
۷. دکترین نظامی ارتش امریکا
۸. کره شمالی ، دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه
۹. دگرگونی در ماهیت جنگ شهری ، شون - جی - ای - ادواردز
۱۰. مقام معظم رهبری - دیدار با اعضای شورای عالی فرهنگی ، ۷۰/۹/۲۰
۱۱. از فرمایشات مولای متقیان امیر مؤمنین (ع)، نهج البلاغه
۱۲. دگرگونی در ماهیت جنگ شهری، به نقل یکی از شکارچیان تانک در جنگ چچن
۱۳. امام خمینی (ره)، کلمات قصار و پند و حکمت های امام، مؤسسه حفظ و تنظیم آثار
۱۴. امام خمینی (ره) ، دیدار با نمایندگان مجلس شورای اسلامی ، ۵۹/۷/۵
۱۵. امام خمینی (ره) ، دیدار با خانواده شهدا

منابع:

□ تاکتیکهای جنگی پیامبر اسلام - دکتر عزت الله رادمنش

- ☐ جنگ از دیدگاه نهج البلاغه - فخر الدین حجازی
- ☐ کلمات قصار و پند و حکمت‌های امام خمینی - موسسه تنظیم آثار
- ☐ دفاع از دیدگاه امام خمینی
- ☐ دگرگونی در ماهیت جنگ شهری - ستوان . جی . ای . ادواردز
- ☐ ظرفیت نظامی و خطر بروز جنگ - اریک آرنت
- ☐ جنگ‌های طولانی اعراب و اسرائیل
- ☐ هنر نظامی جنگ خلق - ژنرال جیاب
- ☐ دکترین نظامی ارتش امریکا
- ☐ کره شمالی - دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت خارجه
- ☐ تجربیات جنگ عراق با امریکا - لبنان و اسرائیل و....